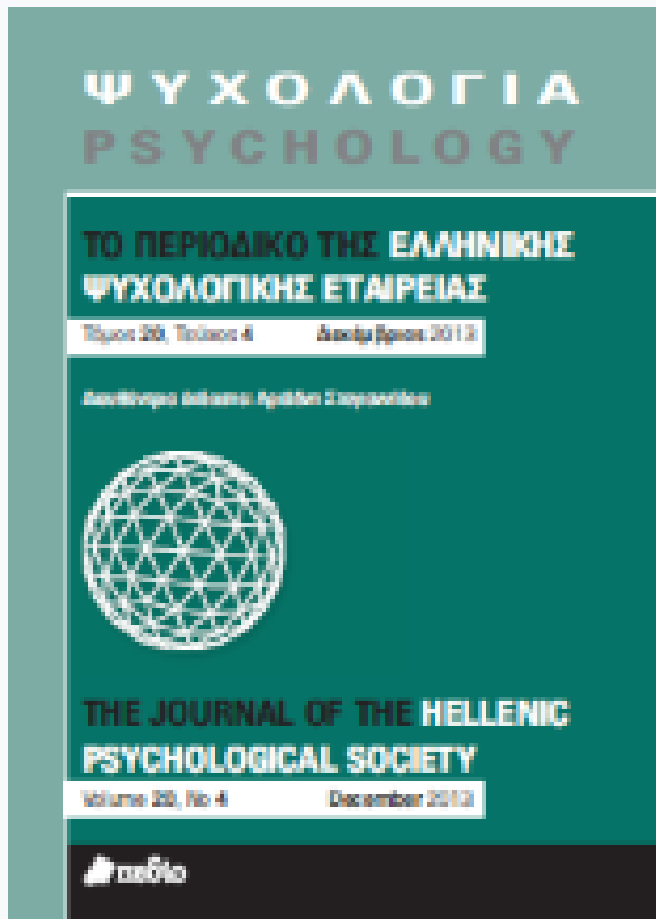

Psychology: the Journal of the Hellenic Psychological Society

Vol 20, No 2 (2013)

Social values of juvenile delinquents: An exploratory study

Ευθύμιος Λαμπρίδης, Αικατερίνη Δελαβέκουρα

doi: [10.12681/psy_hps.23532](https://doi.org/10.12681/psy_hps.23532)

Copyright © 2020, Ευθύμιος Λαμπρίδης, Αικατερίνη Δελαβέκουρα

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

To cite this article:

Λαμπρίδης Ε., & Δελαβέκουρα Α. (2020). Social values of juvenile delinquents: An exploratory study. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*, 20(2), 121–135. https://doi.org/10.12681/psy_hps.23532

Κοινωνικές αξίες νέων παραβατών: Διερευνητική μελέτη

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ¹

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΔΕΚΑΒΕΚΟΥΡΑ²

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα έρευνα αποπειράται να διερευνήσει σε ένα προκαταρκτικό επίπεδο τις κοινωνικές αξίες νέων παραβατών υπό το πρίσμα της θεώρησης των κοινωνικών αξιών του S. Schwartz. Οι βασικοί της στόχοι είναι δύο: Πρώτον, να μελετήσει τη δομή των τύπων των κοινωνικών αξιών των νέων παραβατών. Δεύτερον, να ανιχνεύσει πιθανές σχέσεις μεταξύ της προτεραιοποίησης των τύπων των κοινωνικών αξιών και μιας σειράς δημογραφικών μεταβλητών, όπως το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο και ο τύπος του αδικήματος. Για τον λόγο αυτό νέοι παραβάτες που τελούν υπό αναμορφωτικά μέτρα (N = 130) συμπλήρωσαν ερωτηματολόγιο αυτο-αναφοράς αποτελούμενο από την Κλίμακα των Κοινωνικών Αξιών (Schwartz, 1992) και μια φόρμα δημογραφικών στοιχείων. Η ανάλυση ελάχιστων διαστημάτων ανέδειξε την ύπαρξη 10 διακριτών τύπων κοινωνικών αξιών, αντίστοιχων με εκείνους του μοντέλου του Schwartz. Οι τύποι αξιών που συγκέντρωσαν την υψηλότερη βαθμολογία είναι η φιλανθρωπία, ο ηδονισμός και ο αυτοπροσδιορισμός. Η ισχύς και η παράδοση βρέθηκαν να είναι οι λιγότερο καθοδηγητικές αρχές στη ζωή των νέων παραβατών. Εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς τη μεταβλητή του φύλου, αλλά όχι ως προς τις μεταβλητές του μορφωτικού επιπέδου και του τύπου αδικήματος. Σε κάθε περίπτωση η προτεραιοποίηση των τύπων των κοινωνικών αξιών ήταν η ίδια. Το εύρημα αυτό σε σύγκριση με ευρήματα σχετικών ερευνών από τον ελληνικό χώρο υπογραμμίζει ότι οι νέοι παραβάτες δεν διαθέτουν διαφορετικές αξίες, ούτε υιοθετούν διαφορετικές προτεραιοποιήσεις στους τύπους των κοινωνικών τους αξιών.

Λέξεις-κλειδιά: Κοινωνικές αξίες, Νέοι παραβάτες, Παραβατικότητα.

-
1. Διεύθυνση: Επίκουρος Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχολογίας, Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Π. Τσαλδάρη 1, 69100 Κομοτηνή. Τηλ.: 25310 39478. E-mail: elamprid@he.duth.gr
 2. Διεύθυνση: Εκπαιδευτικός, Κοκκίνου 8, 11141 Άνω Πατήσια. E-mail: kdelavekoura@yahoo.gr

1. Εισαγωγή

Στην επιστήμη της ψυχολογίας η μελέτη των κοινωνικών αξιών αποτελεί ένα διαχρονικά επίκαιρο ζήτημα που έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον ερευνητών από τα πεδία της διαπολιτισμικής και της κοινωνικής ψυχολογίας (Schwartz, 2011). Ειδικά τις δύο τελευταίες δεκαετίες η εισαγωγή της σχετικής θεωρίας από τον S. Schwartz (1992) πυροδότησε την παραγωγή ενός σημαντικού αριθμού ερευνών που μελέτησαν τη δομή και το περιεχόμενο των κοινωνικών αξιών τόσο σε πολιτισμικό, όσο και σε ατομικό επίπεδο και εξέτασαν τη σχέση τους με έναν μεγάλο αριθμό δημογραφικών μεταβλητών (Bilsky & Koch, 2000). Η μεγάλη πλειοψηφία αυτών των ερευνών μελέτησε τις κοινωνικές αξίες των ενηλίκων υποστηρίζοντας αυτή την επιλογή με το επιχείρημα ότι κατά την νεότητα οι αξίες των ατόμων τελούν, ακόμη, υπό διαμόρφωση (Schwartz, 2006α). Ο αντίλογος σε αυτό το επιχείρημα έρχεται, μεταξύ άλλων, από τον ίδιο τον S. Schwartz (2006β) ο οποίος υποστήριξε ότι οι νέοι συνιστούν, ίσως, το καταλληλότερο τμήμα του πληθυσμού για τη μελέτη των κοινωνικών αξιών, καθώς διαθέτουν υψηλή κοινωνική ευαισθησία, είναι ανοιχτοί στην κοινωνική πληροφορία και αντιλαμβάνονται γρηγορότερα τις όποιες εξελίξεις λαμβάνουν χώρα στην κοινωνία.

Παρά το σημαντικό εύρος της θεματολογίας στη μελέτη των κοινωνικών αξιών η έρευνα μοιάζει να μην έχει ενδιαφερθεί ιδιαίτερα για τις κοινωνικές αξίες των νέων ανθρώπων (με εξαίρεση την περίπτωση των φοιτητών που αποτέλεσαν μέρος του δείγματος αρκετών σχετικών ερευνών) ή άλλων επιμέρους τμημάτων του πληθυσμού, παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια πληθαίνουν οι επιστημονικές εργασίες που υποστηρίζουν την σημασία της μελέτης πιθανών διαφοροποιήσεων στην προτεραιοποίηση των κοινωνικών αξιών μέσα στην ίδια κοινωνία (Green, Deschamps & Paez, 2005). Υπό αυτό το πρίσμα, θεωρήσαμε ενδιαφέρον να προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε τις κοινωνικές αξίες ενός ειδικού μέρους του πληθυσμού: των νέων παραβατών. Η μελέτη των κοινωνικών αξιών της συγκεκριμένης κοινωνικής ομά-

δας, υπό το φως μιας κοινωνικο-ψυχολογικής προσέγγισης, συνιστά πρωτότυπη προσπάθεια. Στόχοι της έρευνας είναι: η διευκρίνιση του εάν η δομή των κοινωνικών αξιών των νέων παραβατών ανταποκρίνεται στους όρους της θεώρησης του S. Schwartz, η ανίχνευση της προτεραιοποίησης των τύπων των κοινωνικών αξιών τους και η εξέταση της δομής των κοινωνικών τους αξιών συγκριτικά με τα αντίστοιχα δεδομένα από τον ελληνικό και τον διεθνή χώρο. Επιπρόσθετα, μας ενδιαφέρει η διακρίβωση της ύπαρξης σχέσης μεταξύ της προτεραιοποίησης των τύπων των κοινωνικών αξιών των νέων παραβατών σε συνάρτηση με μια σειρά από μεταβλητές όπως το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο και ο τύπος του αδικήματος που οι προηγούμενες έρευνες έχουν αναδείξει σε ενδιαφέρουσες πτυχές του θέματος.

Κοινωνικές αξίες

Στα 1992 ο S. Schwartz διατύπωσε τη βασική του θεωρία για τη δομή και το περιεχόμενο δέκα (10) τύπων καθολικών κοινωνικών αξιών έπειτα από μετρήσεις σε περισσότερες από 20 χώρες του πλανήτη. Έχοντας ως αφετηρία, κυρίως, τις θέσεις του Kluckhohn (1951) και του Rokeach (1973) εισηγήθηκε μια θεωρητική πρόταση σύμφωνα με την οποία οι κοινωνικές αξίες διαθέτουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: α) Είναι πεποιθήσεις άρρηκτα συνδεδεμένες με το συναίσθημα, β) αναφέρονται σε επιθυμητούς στόχους που κινητοποιούν την ανθρώπινη συμπεριφορά, γ) υπερβαίνουν συγκεκριμένες συμπεριφορές και καταστάσεις, δ) λειτουργούν ως σημεία αναφοράς ή κριτήρια που καθοδηγούν την αξιολόγηση του ηθικής πλευράς των πραγμάτων (τι είναι καλό, τι είναι δίκαιο, έντιμο κτλ), ε) ιεραρχούνται σύμφωνα με τη σχετική αξία της μιας για την άλλη, στ) η συγκριτική ιεράρχηση της σημαντικότητας τους για το άτομο κατευθύνει την συμπεριφορά του (Schwartz & Bardi, 1997). Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι κοινά για τις αξίες των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο καθώς αντιπροσωπεύουν, με τη μορφή συνειδητών στόχων, τρεις καθολικές ανάγκες της ανθρώπινης ύπαρξης, τις οποίες άνθρωποι και κοινωνίες προσπαθούν να εκπληρώσουν. Συγκε-

κρίμενα, τις ανάγκες των ατόμων ως βιολογικών οργανισμών, τις προϋποθέσεις για συντονισμένη κοινωνική αλληλεπίδραση και τις ανάγκες επιβίωσης και ευημερίας των κοινωνικών ομάδων. Κάθε αξία εδραιώνεται σε ένα ή περισσότερα από αυτά τα τρία καθολικά ζητούμενα της ανθρώπινης ύπαρξης (Schwartz, 1994).

Ακολουθούν σύντομες περιγραφές των 10 τύπων των κοινωνικών αξιών: *Ισχύς* (power): Κοινωνικό κύρος, υπεροχή σε άτομα και πόρους. *Επίτευξη* (achievement): προσωπική επιτυχία, όπως αυτή ορίζεται από κοινωνικά κριτήρια. *Ηδονισμός* (hedonism): ευχαρίστηση ή ικανοποίηση των αισθήσεων. *Παρώθηση* (stimulation): έξαψη, πρόκληση και καινοτομία. *Αυτοπροσδιορισμός* (self-direction): ανεξαρτησία σκέψης και δράσης, δημιουργικότητα, εξερεύνηση. *Παγκοσμιότητα* (universalism): κατανόηση, ανεκτικότητα και ενδιαφέρον για την ευημερία όλων των ανθρώπων και της φύσης. *Φιλανθρωπία* (benevolence): διατήρηση και ενίσχυση της ευημερίας εκείνων που καθένας θεωρεί ως δικούς του ανθρώπους. *Παράδοση* (tradition): σεβασμός και αφοσίωση στα πολιτισμικά ή θρησκευτικά ήθη και έθιμα. *Συμμόρφωση* (conformity): συγκράτηση πράξεων και αναστολή παρορμήσεων που μπορεί να βλάψουν τους άλλους ή να παραβιάσουν κοινωνικούς κανόνες. *Ασφάλεια* (security): κοινωνική ασφάλεια και σταθερότητα (Schwartz & Huismans, 1995).

Οι αξίες αντιπροσωπεύουν κινητοποιούς στόχους που λειτουργούν ως καθοδηγητικές αρχές στη ζωή των ατόμων. Στη σκέψη του Schwartz (1992) η σχηματική αναπαράσταση των αξιών ακολουθεί κυκλική δομή αντικατοπτρίζοντας τις ψυχολογικές δυναμικές της σύγκρουσης και της συμβατότητας μεταξύ των διαφορετικών τύπων αξιών. Η εγγύτητα και η απόσταση μεταξύ των τύπων των αξιών υποδηλώνει τις αντίστοιχες σχέσεις. Στο ατομικό επίπεδο, μια εναλλακτική άγνωση της οργάνωσης των τύπων των αξιών και των δυναμικών της σχέσης τους μπορεί να οικοδομηθεί στη βάση δύο διπολικών διαστάσεων που περιλαμβάνουν τέσσερις υπερ-παράγοντες: Άνοιγμα στις αλλαγές (openness to change) vs. Συντήρησης (conservation) και Υπέρβαση του εαυτού (self-transcendence) vs. Αυτό-βελτίωσης (self-

enhancement). Στην πρώτη δυάδα έρχονται σε αντίθεση τύποι αξιών που δίνουν έμφαση στην ανεξάρτητη σκέψη και δράση και ευνοούν τις αλλαγές (αυτό-προσδιορισμός και παρώθηση) με τύπους αξιών που δίνουν έμφαση στην αυτο-συγκράτηση, την διατήρηση των παραδοσιακών πρακτικών και την προστασία της κοινωνικής σταθερότητας (ασφάλεια, συμμόρφωση και παράδοση). Στη δεύτερη δυάδα αντιτίθενται τύποι αξιών που δίνουν έμφαση στην ευημερία των άλλων και στην ισότιμη μεταχείρισή τους (παγκοσμιότητα και φιλανθρωπία) με τύπους αξιών που δίνουν έμφαση στην επιδίωξη της προσωπικής επιτυχίας και στην κυριαρχία πάνω στους άλλους (ισχύς και επίτευξη).

Οι κοινωνικές αξίες είναι σχετικά σταθερές στο χρόνο. Ωστόσο, εκείνο που μοιάζει πιθανότερο να υπόκειται σε αλλαγή είναι προτεραιοποίηση ορισμένων αξιών έναντι άλλων, ως περισσότερο ή λιγότερο σημαντικών καθοδηγητικών αξιών στη ζωή των ατόμων. Σύμφωνα με τον Schwartz (2006β) η προτεραιοποίηση των αξιών μεταβάλλεται ώστε να ακολουθεί τον ρου του κοινωνικού γίνεσθαι και να ανταποκρίνεται στις αναδυόμενες κάθε φορά ανάγκες του ατόμου μέσα σε μια συχνά ταχύτατα μεταβαλλόμενη πραγματικότητα. Τα άτομα τείνουν να προσαρμόζουν την ιεράρχηση των κοινωνικών τους αξιών στις συνθήκες της ζωής τους και συχνά αποδίδουν μεγαλύτερη βαρύτητα σε αξίες η επίτευξη των οποίων τους είναι προσιτή και υποβαθμίζουν την κεντρικότητα αξιών η επίτευξη των οποίων εμποδίζεται από τις τρέχουσες κοινωνικές τους συνθήκες. Οι άνθρωποι τείνουν να επιζητούν αυτό που τους λείπει και να υποτιμούν αυτό που θεωρούν δεδομένο.

Νέοι παραβάτες

Η έννοια της παραβατικότητας διαθέτει νομικές και κοινωνικο-ψυχολογικές συνιστώσες οι οποίες στο νομικό, τουλάχιστον, μέρος τους διαφέρουν από χώρα σε χώρα καθώς υπόκεινται σε αντίστοιχα διαφορετικούς κανόνες ποινικού δικαίου. Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία άτομα που η ηλικία τους εκτείνεται από το 8ο ως το

18ο έτος, τα οποία έχουν διαπράξει οποιαδήποτε ποινικά κολάσιμη πράξη θεωρούνται ανήλικοι παραβάτες και όχι εγκληματίες, καθώς ο όρος αυτός έχει κριθεί ότι αποδίδει ιδιαίτερα αρνητική σημασιολογία (Φαρσεδάκης, 2005). Γενικότερα, ως παραβατικές νοούνται όλες εκείνες οι συμπεριφορές –οι κοινωνικά μη αποδεκτές, οι αποδοκιμαστέες κοινωνικά– που χαρακτηρίζονται από απλές αντικοινωνικές μέχρι και ποινικά επιλήψιμες και παραβαίνουν κάποιο θεμελιώδη κανόνα συμπεριφοράς για την διατήρηση της κοινωνικής τάξης, όπως αυτή έχει καθοριστεί από το σύνολο των κοινωνικο-πολιτικών κανόνων και αξιών που ορίζουν μια κοινωνία (Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, 1984). Η Μπεζέ (1991, σ.10) παρουσιάζει μια χρήσιμη τυπολογία σχετικά με τον ορισμό του πράγματος: *Εγκληματίας* είναι αυτός που διαπράττει μια πράξη, η οποία επισύρει ποινή, *παραβάτης* είναι αυτός που παραβαίνει έναν κανόνα δικαίου ή άλλον, *αντικοινωνικός* είναι αυτός που με τη συμπεριφορά ή τα πιστεύω του αντιτίθεται στους συμβατικούς κοινωνικούς κανόνες, *παραπτωματικός* είναι αυτός που υποπίπτει σε μια ελαφράς μορφής παραβίαση των ηθικών και κοινωνικών κανόνων, *παρεκκλίνων* είναι αυτός που κινείται έξω από μια συμβατική ή φυσιολογική πορεία σύμφωνα με κοινώς επικρατούντα πρότυπα.

Αρκετοί έφηβοι εκδηλώνουν συμπεριφορές που μπορούν να χαρακτηριστούν ως αντικοινωνικές, παρεκκλίνουσες ή παραπτωματικές αλλά δεν είναι ποινικά κολάσιμες. Από την άλλη, η παραβατικότητα κατά τη διάρκεια της εφηβείας περιλαμβάνει μια ευρεία γκάμα παραβάσεων, πταισμάτων, πλημμελημάτων, αλλά και κακουργημάτων, εφάμιλλη της παραβατικότητας που αναπτύσσουν οι ενήλικες (Νόβα-Καλτσούνη, 2001). Σύμφωνα με στοιχεία της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων Αθηνών η γκάμα των παραβάσεων περιλαμβάνει: φθορά ξένης ιδιοκτησίας, δραστηριότητες γκράφιτι, βανδαλισμούς, παραβάσεις του Κ.Ο.Κ., βία στα γήπεδα, κλοπές, σύσταση συμμορίας, εκφοβισμό-εκβίασμό, εξύβριση, χρήση ναρκωτικών ουσιών, σωματικές βλάβες, βιασμούς, ληστείες, και –λιγότερο συχνά– κακουργηματικές πράξεις κατά της ζωής, όπως ανθρω-

ποκτονίες. Από αυτές, οι κατηγορίες αδικημάτων που διαπράττονται συχνότερα από ανήλικους εφήβους φαίνεται να είναι οι παραβάσεις του Κ.Ο.Κ., οι σωματικές βλάβες, η χρήση ναρκωτικών ουσιών και τα αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας – κυρίως κλοπές χρήσης δικύκλων ή αυτοκινήτων (Κουράκης, 2000). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι παραβάσεις διαπράττονται από μεμονωμένα άτομα και όχι από οργανωμένες ομάδες ατόμων (Γιαννοπούλου, Τσομπάνογλου, 2003).

Σύμφωνα με τον Κουράκη (1999) στον ελληνικό χώρο, η νεανική παραβατικότητα διατηρείται ακόμη σε ελεγχόμενα, όχι ανησυχητικά, όρια. Ειδικότερα, όσον αφορά τα αδικήματα του Ποινικού Κώδικα παρατηρείται μια σταθεροποιητική, αν όχι φθίνουσα τάση ενώ και ο αριθμός των ένδικων αδικημάτων είναι περιορισμένος, τόσο σε απόλυτα μεγέθη όσο και σε σύγκριση με τα αντίστοιχα βεβαιωθέντα αδικήματα. Η πλειοψηφία των νέων παραβατών μοιάζει να εμπίπτει στην κατηγορία των κοινωνικοποιημένων παραβατών: Έφηβοι που διαπράττουν μικρο-παραβάσεις με βασικό κίνητρο την αποδοχή από την ομάδα των συνομηλίκων ή την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και κατάκτησης της αίσθησης της αυτονομίας μέσα από μια πράξη που θεωρείται απαγορευμένη από τους ενήλικες. Πρόκειται για άτομα που γνωρίζουν και αποδέχονται τους κανόνες της κοινωνίας, ψυχολογικά είναι αρκετά φυσιολογικά και η παραβατικότητα δεν συνιστά τρόπο ζωής αλλά παροδική φάση. Υπάρχει, βέβαια, και η κατηγορία των υποκοινωνικοποιημένων παραβατών: Πρόκειται για άτομα που συνήθως διαπράττουν ένδικες παραβάσεις, παραβάσεις δηλαδή, που αφορούν σε αδικήματα με τα οποία ασχολούνται τα Δικαστήρια Ανηλίκων επιβάλλοντας αναμορφωτικά / θεραπευτικά μέτρα ή ποινές σωφρονιστικού περιορισμού. Οι υποκοινωνικοποιημένοι παραβάτες διαθέτουν ελάχιστους κανόνες πειθαρχίας, δέχθηκαν σκληρή ή άτεγκτη γονική επίβλεψη, δυσκολεύονται να ρυθμίσουν τη συμπεριφορά τους και εμφανίζουν αρκετές ενδείξεις αντικοινωνικής διαταραχής. Έχουν δυσκολία προσαρμογής στο κοινωνικό σύνολο, τείνουν καθώς μεγαλώνουν να περνούν στο περιθώριο της κοινωνίας και έχουν

αυξημένες πιθανότητες να συνεχίσουν να διαπράττουν αδικήματα και ως ενήλικες (για μια επισκόπηση βλ. Feldman, 2010).

Εμπειρικά δεδομένα

Οι κοινωνικές αξίες διαμορφώνονται κατά την εφηβεία και τα πρώτα έτη της ενήλικης ζωής και τείνουν να παραμένουν σχετικά σταθερές στο χρόνο. Εκείνο που φαίνεται να υπόκειται περισσότερο στην μεταβολή είναι το ποιες αξίες τίθενται σε προτεραιότητα, καθώς λειτουργούν –αντίστοιχα λιγότερο ή περισσότερο– ως καθοδηγητικές αρχές στη ζωή των ατόμων (Schwartz & Bardi, 2001). Όσο τα άτομα μεγαλώνουν τείνουν να προτεραιοποιούν αξίες όπως η ασφάλεια, η συμμόρφωση, η παράδοση, η ισχύς. Αντίθετα, κατά την νεότητα, τα άτομα τείνουν να θεωρούν σημαντικότερες αξίες που αφορούν στο άνοιγμα στις αλλαγές και την υπέρβαση του εαυτού (Smith & Schwartz, 1997). Όσον αφορά στη μεταβλητή του φύλου, άνδρες και γυναίκες θέτουν στην υψηλότερη θέση την αξία της φιλανθρωπίας. Ειδικότερα, ωστόσο, οι άνδρες τείνουν να θέτουν επίσης σε υψηλή προτεραιότητα αξίες που αφορούν στην ισχύ, τον ηδονισμό, την επίτευξη, τον αυτοπροσδιορισμό, ενώ οι γυναίκες αξίες που αφορούν στην παγκοσμιότητα, την επίτευξη, τον αυτοπροσδιορισμό και την ασφάλεια (Schwartz & Rubel, 2005). Επίσης, το μορφωτικό επίπεδο των ατόμων επηρεάζει την προτεραιοποίηση των κοινωνικών αξιών. Συγκεκριμένα, όσο υψηλότερο το μορφωτικό επίπεδο, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα υψηλής προτεραιοποίησης αξιών, όπως η παγκοσμιότητα, ο αυτοπροσδιορισμός, η παρώθηση. Επιπρόσθετα, όσο τα έτη της εκπαίδευσης αυξάνονται, αξίες όπως η ασφάλεια, η συμμόρφωση και η παράδοση τείνουν να υποβαθμίζονται (Schwartz, 2010).

Ειδικότερα, για τον ελληνικό χώρο η αρχική έρευνα των Γεώργα, Χριστακοπούλου, Μυλωνά και Schwartz (1992) σε δείγμα 450 φοιτητών και εκπαιδευτικών κατέδειξε την καθολικότητα των 10 τύπων των κοινωνικών αξιών του μοντέλου του Schwartz για την Ελλάδα και προσκόμισε στοιχεία σύμφωνα με τα οποία στο σύνολο του δείγ-

ματος οι τύποι αξιών του αυτοπροσδιορισμού, της φιλανθρωπίας, της παγκοσμιότητας και του ηδονισμού βρέθηκαν να είναι υψηλής προτεραιότητας, ενώ την χαμηλότερη αξιολόγηση είχαν οι τύποι αξιών της παρώθησης, της παράδοσης και της ισχύος. Αντίστοιχη βρέθηκε να είναι η προτεραιοποίηση των αξιών ως προς τη μεταβλητή του φύλου με τις γυναίκες να σκοράρουν υψηλότερα στους τύπους αξιών της φιλανθρωπίας και του αυτοπροσδιορισμού σε σχέση με τους άντρες, και τους άντρες να αξιολογούν υψηλότερα τους τύπους αξιών της παράδοσης και της ισχύος σε σύγκριση με τις γυναίκες. Οι διαπιστωθείσες τάσεις αποκτούν μεγαλύτερη βαρύτητα και ενδιαφέρον καθώς δύο δεκαετίες μετά οι Papastylianou & Lampridis (2012) βρήκαν σε αντίστοιχη έρευνα μεταξύ 484 Ελλήνων φοιτητών σχεδόν όμοιες τάσεις προτεραιοποίησης των 10 τύπων των κοινωνικών αξιών του μοντέλου του Schwartz, τόσο ως προς το σύνολο του δείγματος, όσο και ως προς τη μεταβλητή του φύλου. Ειδικότερα, στην έρευνά τους οι τύποι του ηδονισμού και της επίτευξης κατατάσσονται στην 3η και 4η θέση αντίστοιχα, ενώ στην περίπτωση του φύλου ο τύπος του ηδονισμού συγκεντρώνει υψηλότερη αξιολόγηση από τις γυναίκες του δείγματος, οι οποίες αξιολογούν στην πρώτη θέση τον τύπο του αυτοπροσδιορισμού.

Οι κοινωνικές αξίες των νέων παραβατών έχουν μελετηθεί, κυρίως, υπό το πρίσμα της κοινωνιολογίας. Κοινός τόπος της πλειοψηφίας των σχετικών θεωρήσεων είναι ότι οι νέοι παραβάτες τείνουν να αναπτύσσουν μια σχετική με την παραβατικότητα υποκοουλτούρα καθώς η κοινωνία τους τοποθετεί στο περιθώριο. Αυτός ο κοινωνικός εξοβελισμός ωθεί τους νέους παραβάτες να ενστερνίζονται ένα διαφορετικό σύστημα αξιών ως μοναδική επιλογή στην πορεία διαμόρφωσης της κοινωνικής τους ταυτότητας (Oberwittler, 2004, Winfree & Abadinsky, 2010). Το ζήτημα με την ενδιαφέρουσα αυτή θέση είναι ότι κανείς από τους υποστηρικτές της δεν αναφέρεται σε συγκεκριμένες κοινωνικές αξίες ή τύπους αξιών και δεν έχει προσπαθήσει να ελέγξει εμπειρικά την ισχύ της θέσης σχετικά με την διαφορετικότητα ή μη των αξιών που διαθέτουν οι νέοι παραβάτες.

Από την άλλη, υπάρχει η άποψη άλλων κοινωνιολόγων όπως ο Dreikus (1962) και ο Kaplan (1975, 1980), ότι οι νέοι παραβάτες φέροντας από πολύ νωρίς το κοινωνικό στίγμα του διαπιστωμένου αδικήματος που διέπραξαν υφίστανται πλήγμα στην αυτοεκτίμησή τους και προκειμένου να την ενισχύσουν ικανοποιητικά τείνουν να ενστερνίζονται τις κοινωνικές αξίες που επικρατούν στην κοινωνία ώστε ναιώθουν λιγότερο απομονωμένοι. Η άποψη αυτή είναι αρκετά κοντά στην λογική που υπογραμμίζει την κοινωνικο-ψυχολογική θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας των Tajfel & Turner (1986) σύμφωνα με την οποία κάθε άτομο τείνει να διατηρεί ή και να ενισχύει μια θετική εικόνα για τον εαυτό μέσα από την ιδιότητα του μέλους κοινωνικών ομάδων. Στην περίπτωση που μια πτυχή της κοινωνικής του ταυτότητας δεχτεί πλήγμα, το άτομο τείνει να εφαρμόζει μια σειρά από στρατηγικές ατομικής ή συλλογικής κινητικότητας προκειμένου να αντιπαρέλθει την δυσάρεστη για το ίδιο κατάσταση. Τα σχετικά ερευνητικά δεδομένα μάλλον υποστηρίζουν αυτή την άποψη. Τόσο οι Hudak, Andre & Allen (1980), όσο και οι Zieman & Benson (1983) συνέκριναν δείγματα παραβατικών και μη παραβατικών νέων και δεν διαπίστωσαν διαφοροποιήσεις στο περιεχόμενο των αξιών των παραβατικών ατόμων σε σύγκριση με τα μη παραβατικά άτομα. Αντίστοιχα, στον ελληνικό χώρο, οι Μαγγανάς & Λάζος (1997) επιχείρησαν μια κοινωνιολογική διερεύνηση των αξιών παραβατικών και μη ατόμων και διαπίστωσαν ότι τα παραβατικά άτομα δεν χαρακτηρίζονται από διαφορετικό κώδικα αξιών σε σύγκριση με τα μη παραβατικά άτομα. Επιπρόσθετα, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι άνδρες παραβάτες είναι πιο «ρεαλιστές», ενώ οι γυναίκες πιο «ιδεαλίστριες». Στην έρευνά τους η αξία που συγκέντρωσε την υψηλότερη βαθμολογία ήταν «το να αισθάνεται κανείς καλά με τον εαυτό του». Για τους άνδρες παραβάτες του δείγματος άλλες αξίες υψηλής προτεραιότητας ήταν η προσωπική αξιοπρέπεια, ο έμπιστος σύντροφος και οι φίλοι, για τις γυναίκες η φιλία. Αξίες όπως η νομιμοφροσύνη και η συμμόρφωση κατετάγησαν στις τελευταίες θέσεις των προτιμήσεων των συμμετεχόντων.

Η παρούσα έρευνα

Βασικός στόχος της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη των κοινωνικών αξιών των νέων παραβατών, υπό το πρίσμα μιας κοινωνικο-ψυχολογικής προσέγγισης. Συγκεκριμένα, η έρευνα αποσκοπεί στην διερεύνηση της δομής και της προτεραιοποίησης των τύπων των κοινωνικών αξιών των νέων παραβατών, σύμφωνα με τη θεωρία των κοινωνικών αξιών του S. Schwartz (1992), και στην ανίχνευση διαφοροποιήσεων ή ομοιοτήτων ως προς μια σειρά μεταβλητών όπως το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο, η εθνικότητα, το είδος του αδικήματος. Χρήσιμο είναι σε αυτό το σημείο να διευκρινιστεί ότι στην παρούσα έρευνα ως νέοι παραβάτες θεωρούνται άτομα τα οποία κατά τη διάρκεια της εφηβείας τους διέπραξαν κάποια αξιόποινη πράξη για την οποία παραπέμφθηκαν στη δικαιοσύνη και τους επιβλήθηκαν αναμορφωτικά μέτρα, όπως αυτά ορίζονται από τον ν. 3189/2003, σύμφωνα με τα οποία τελούν υπό την επίβλεψη της υπηρεσίας επιμελητών ανηλίκων.

Λαμβάνοντας υπόψη, τόσο την ανασκόπηση που προηγήθηκε, όσο και τα σχετικά ερευνητικά δεδομένα που παρουσιάστηκαν νωρίτερα αναμένεται:

1. Οι νέοι παραβάτες να διαθέτουν σύστημα αξιών ανάλογο με εκείνο των μη παραβατών. Συγκεκριμένα, να διαπιστωθεί η ύπαρξη 10 διαφορετικών τύπων κοινωνικών αξιών, αντίστοιχων με τους τύπους κοινωνικών αξιών που ορίζονται στο μοντέλο των κοινωνικών αξιών του S. Schwartz.
2. Οι νέοι παραβάτες να ιεραρχούν/προτεραιοποιούν αντίστοιχους τύπους αξιών με εκείνους των μη παραβατών. Ειδικότερα, τύποι αξιών όπως η φιλανθρωπία, ο αυτοπροσδιορισμός, ο ηδονισμός να συγκεντρώνουν την υψηλότερη βαθμολογία, ενώ τύποι αξιών όπως η παρώθηση, η παράδοση και η ισχύς να αποτελούν τις λιγότερο καθοδηγητικές αρχές στη ζωή των ατόμων αυτών.
3. Ως προς τη μεταβλητή του φύλου, οι άνδρες παραβάτες να αξιολογούν υψηλότερα τύπους αξιών που αφορούν στην αυτο-βελτίωση (επίτευξη, ισχύς, ηδονισμός), ενώ οι γυναίκες τύ-

πους αξιών που αφορούν στην υπέρβαση του εαυτού (φιλάνθρωπια, παγκοσμιότητα).

4. Όσο υψηλότερο το μορφωτικό επίπεδο των νέων παραβατών, τόσο υψηλότερα θα τίθενται σε προτεραιότητα τύποι κοινωνικών αξιών όπως η παγκοσμιότητα, ο αυτοπροσδιορισμός, η παρώθηση και τόσο χαμηλότερη η προτεραιοποίηση τύπων κοινωνικών αξιών, όπως η ασφάλεια, η συμμόρφωση και η παράδοση.

2. Μέθοδος

Δείγμα

Στην έρευνα έλαβαν μέρος 130 (N = 130) άνδρες και γυναίκες 13-21 ετών (Μ.Ο. ηλικίας = 17,7 έτη, Τ.Α. = 1,7). Από αυτούς 101 (77,7%) ήταν άνδρες και 29 (22,3%) γυναίκες. Οι 90 (69,2%) είχαν ελληνική υπηκοότητα και οι 40 (30,8%) ήταν αλλοδαποί. Ως προς το είδος του αδικήματος 46 (35,3%) συνελήφθησαν για ληστεία και κλοπή, 30 για χρήση ναρκωτικών ουσιών (23,1%), 23 (17,7%) για ξυλοδαρμό-σωματική βλάβη, 13 (10%) για βία στα γήπεδα-επεισόδια με τις Αρχές. 101 (77,7%) από τους συμμετέχοντες δήλωσαν Χριστιανικό ορθόδοξο, 12 (9,2%) μουσουλμάνοι και 17 (13,1%) άθεοι. Η επιλογή του δείγματος ήταν τυχαία (συμβατικό δείγμα). Οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες τελούσαν υπό καθεστώς αναμορφωτικών μέτρων υπό την επίβλεψη της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων Αθηνών. Οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες έλαβαν μέρος στην έρευνα εθελοντικά και η συλλογή του ερευνητικού υλικού πραγματοποιήθηκε το χρονικό διάστημα από 30 Ιανουαρίου έως 10 Μαρτίου 2012.

Μέσο συλλογής δεδομένων

Χρησιμοποιήθηκε το Ερωτηματολόγιο των Κοινωνικών Αξιών του S. Schwartz (Social Values Survey, Schwartz, 1992). Το ερωτηματολόγιο έχει αποδοθεί στα ελληνικά και έχει σταθμιστεί για την Ελλάδα. Για την χρησιμοποίησή του δόθηκε η άδεια του κατασκευαστή. Το Ερωτηματολόγιο

των Κοινωνικών Αξιών αποτελείται από 57 ερωτήσεις που παρουσιάζονται σε δύο μέρη: Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται 30 αξίες με τη μορφή ουσιαστικών και στο δεύτερο μέρος 27 αξίες με τη μορφή επιθέτων. Δίπλα από την κάθε αξία μια επεξηγηματική φράση παρέχει πληροφορίες σχετικά με το νόημα της λέξης (π.χ. ΙΣΟΤΗΤΑ – ίσες ευκαιρίες για όλους). Οι συμμετέχοντες καλούνταν να διαβάσουν τις αξίες του πρώτου και δεύτερου μέρους της λίστας αντίστοιχα και να εκφράσουν το βαθμό στον οποίο η κάθε αξία συνιστά για εκείνους καθοδηγητική αρχή στη ζωή τους. Οι απαντήσεις τους δόθηκαν σε μια κλίμακα εννιά βαθμών τύπου Likert, από το -1 ως το 7 (αντίθετη στις αξίες μου – εξαιρετικά σημαντική). Η απόσταση ανάμεσα στο σημείο -1 και το σημείο 0, όπως και η απόσταση ανάμεσα στο σημείο 6 και στο σημείο 7 είναι μεγαλύτερη σε σύγκριση με τα υπόλοιπα διαστήματα της κλίμακας και οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες έλαβαν την οδηγία να χρησιμοποιήσουν τους αριθμούς -1 και 7 μόνο δύο φορές. Η εσωτερική συνοχή του Ερωτηματολογίου είναι ικανοποιητική με την μέση τιμή του συντελεστή α του Cronbach να ισούται με 0,68, με εύρος από 0,61 (παράδοση) μέχρι 0,75 (παγκοσμιότητα) (Schwartz & Boehnke, 2004). Επιπρόσθετα, οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες συμπλήρωσαν μια φόρμα δημογραφικών στοιχείων όπως ηλικία, φύλο, μορφωτικό επίπεδο, αδικήμα για το οποίο παραπέμφθηκαν, θρήσκευμα.

Διαδικασία

Για την διεξαγωγή της έρευνας χορηγήθηκε σχετική άδεια από το Υπουργείο Δικαιοσύνης Διαφάνειας & Ανθρώπινων Δικαιωμάτων το οποίο ενέκρινε τόσο το μέσο συλλογής δεδομένων, όσο και τη διεξαγωγή της έρευνας στους χώρους της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων Αθηνών. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έλαβε χώρα στα γραφεία της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων Αθηνών πριν ή μετά το προγραμματισμένο ραντεβού των συμμετεχόντων με τον αρμόδιο επιμελητή. Οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες ενημερώθηκαν για τη διασφάλιση του απόρρητου και εμπιστευτικού των πληροφοριών που παρείχαν και

Πίνακας 1
Τύποι κοινωνικών αξιών νέων παραβατών στο σύνολο του δείγματος και ανά φύλο

	Σύνολο N = 130 M.O. (T.A)	Άνδρες N = 101 M.O. (T.A)	Γυναίκες N = 29 M.O. (T.A)	t (2, 128)	p
Συμμόρφωση	4,5 (1,1)	4,5 (1,1)	4,5 (0,9)	0,178	0,859
Παράδοση	3,1 (1,2)	3,0 (1,3)	3,4 (1,0)	0,900	0,027
Φιλανθρωπία	4,8 (0,8)	4,7 (0,8)	5,1 (0,6)	2,627	0,010
Παγκοσμιότητα	4,5 (0,9)	4,4 (0,9)	4,9 (0,8)	2,625	0,009
Αυτοπροσδιορισμός	4,7 (0,8)	4,7 (0,8)	5,0 (0,7)	2,240	0,027
Παρώθηση	4,1 (1,4)	4,2 (1,4)	3,9 (1,5)	0,901	0,022
Ηδονισμός	5,0 (1,0)	5,0 (1,1)	4,9 (0,9)	0,646	0,520
Επίτευξη	4,4 (0,8)	4,3 (0,9)	4,6 (0,6)	1,552	0,033
Ισχύς	2,7 (1,2)	2,7 (1,1)	2,5 (1,3)	0,648	0,518
Ασφάλεια	4,3 (0,8)	4,2 (0,8)	4,5 (0,6)	1,332	0,016

Σημείωση: Με έντονη γραμματοσειρά οι στατιστικά σημαντικές διαφορές.

συμπλήρωσαν, έχοντας εκδηλώσει την συναίνεσή τους, στην αρχή το Ερωτηματολόγιο των Κοινωνικών Αξιών και στη συνέχεια τη φόρμα των δημογραφικών στοιχείων που τους χορηγήθηκαν από τη μια εκ των δύο ερευνητών. Μετά την ολοκλήρωση της συμπλήρωσης του μέσου συλλογής δεδομένων ακολουθούσε αποφόρτιση (debriefing) των συμμετεχόντων.

3. Αποτελέσματα

Όσον αφορά στη δομή και το περιεχόμενο των κοινωνικών αξιών η Ανάλυση Ελάχιστων Διαστημάτων (Smallest Space Analysis, Guttman, 1968, βρέθηκε σε Ros, Schwartz & Surkiss, 1999) εξετάζοντας την αναλογία συντελεστών συσχέτισης (στην παρούσα περίπτωση συντελεστές *r* του Pearson) ανέδειξε την ύπαρξη 10 διακριτών τύπων κοινωνικών αξιών, όπως οι τύποι αυτοί ορίζονται από τη σχετική θεωρία του Schwartz και

έχουν επιβεβαιωθεί διεθνώς. Η εσωτερική συνοχή του Ερωτηματολογίου των Κοινωνικών Αξιών είναι γενικά ικανοποιητική. Ειδικότερα, η συνολική μέση τιμή του συντελεστή α του Cronbach ισούται με 0,63, εκτεινόμενη από 0,57 (επίτευξη) μέχρι 0,72 (παγκοσμιότητα).

Για κάθε έναν από τους 10 τύπους αξιών η βασική τιμή τους προέκυψε ως το άθροισμα των τιμών των αξιών που περιλαμβάνονται σε κάθε τύπο. Οι μέσες τιμές για το σύνολο του δείγματος προέκυψαν από τον υπολογισμό των βασικών τιμών των 10 τύπων αξιών. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται οι τύποι των κοινωνικών αξιών που τίθενται σε προτεραιότητα από το σύνολο του δείγματος και σύμφωνα με τη μεταβλητή του φύλου.

Στο σύνολο του δείγματος, οι τύποι κοινωνικών αξιών που αξιολογούνται υψηλότερα είναι: ο ηδονισμός, η φιλανθρωπία και ο αυτοπροσδιορισμός. Στις τελευταίες θέσεις, ως λιγότερο καθοδηγητικές αξίες για τη ζωή των συμμετεχόντων στην έρευνα, εμφανίζονται η εξουσία, η παράδο-

Πίνακας 2
Τύποι κοινωνικών αξιών νέων παραβατών σε σχέση με το μορφωτικό τους επίπεδο

	Δημοτικό- Γυμνάσιο N = 32 M.O. (T.A)	Λύκειο N = 78 M.O. (T.A)	ΙΕΚ-ΤΕΙ N = 20 M.O. (T.A)	F (3, 126)	p
Συμμόρφωση	4,5 (1,0)	4,4 (1,2)	4,7 (1,2)	1,029	0,382
Παράδοση	3,4 (0,9)	2,8 (1,4)	3,3 (1,4)	2,171	0,095
Φιλανθρωπία	4,7 (0,6)	4,9 (0,8)	4,8 (0,8)	0,164	0,920
Παγκοσμιότητα	4,4 (0,7)	4,3 (1,0)	4,6 (1,0)	1,246	0,296
Αυτοπροσδιορισμός	4,5 (0,7)	4,7 (0,8)	4,9 (0,8)	1,458	0,229
Παρώθηση	3,8 (1,4)	4,3 (1,2)	4,3 (1,2)	1,143	0,334
Ηδονισμός	4,7 (1,0)	5,2 (0,9)	5,2 (0,9)	1,928	0,128
Επίτευξη	4,1 (0,8)	4,5 (0,8)	4,5 (0,8)	1,023	0,385
Ισχύς	2,9 (0,7)	2,5 (1,2)	2,7 (1,2)	1,925	0,129
Ασφάλεια	4,4 (0,9)	4,0 (0,8)	4,5 (0,8)	2,207	0,091

ση και παρώθηση. Αντίστοιχη είναι η εικόνα ως προς τη μεταβλητή του φύλου. Τόσο οι άνδρες, όσο και οι γυναίκες του δείγματος αξιολογούν υψηλότερα τους τύπους αξιών του ηδονισμού, της φιλανθρωπίας και του αυτοπροσδιορισμού και αξιολογούν χαμηλότερα τους τύπους αξιών της ισχύος και της παράδοσης. Για τους άνδρες ο ηδονισμός είναι ο τύπος αξίας με την υψηλότερη βαθμολογία, ενώ για τις γυναίκες η φιλανθρωπία. Σε σύγκριση με τις γυναίκες, οι άνδρες βαθμολογούν υψηλότερα τον ηδονισμό, την παρώθηση και την ισχύ, ενώ οι γυναίκες την φιλανθρωπία, την παγκοσμιότητα, τον αυτοπροσδιορισμό, την επίτευξη, την ασφάλεια και την παράδοση.

Η τάση προτεραιοποίησης των τύπων κοινωνικών αξιών που διαπιστώθηκε στο σύνολο του δείγματος και σε σχέση με τη μεταβλητή του φύλου επαναλαμβάνεται στην περίπτωση της εξέτασης των προτιμήσεων του δείγματος σε σχέση με τη μεταβλητή του μορφωτικού τους επιπέδου. Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται τα σχετικά ευρήματα.

Αξιοπρόσεκτο είναι το γεγονός ότι δεν εντο-

πίζονται στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις στους τύπους των κοινωνικών αξιών των νέων παραβατών του δείγματος που τίθενται σε προτεραιότητα ανάλογα με την εκπαιδευτική βαθμίδα στην οποία έχουν φοιτήσει. Έτσι, ανεξάρτητα από το εάν κάποιος έχουν φτάσει μέχρι το δημοτικό σχολείο ή το γυμνάσιο και κάποιος άλλοι μέχρι το λύκειο ή και την μεταλυκειακή / ανώτατη εκπαίδευση, η προτεραιοποίηση των τύπων των κοινωνικών αξιών παραμένει ίδια και ανάλογη με εκείνη που διαπιστώθηκε στο σύνολο του δείγματος και σε σχέση με τη μεταβλητή του φύλου. Οι τύποι κοινωνικών αξιών του ηδονισμού, της φιλανθρωπίας και του αυτοπροσδιορισμού αξιολογούνται ως πρώτης προτεραιότητας καθοδηγητικές αρχές στη ζωή των νέων παραβατών, ενώ οι τύποι της ισχύος και της παράδοσης συγκεντρώνουν την χαμηλότερη, συγκριτικά, βαθμολογία.

Ανάλογη είναι η εικόνα στην περίπτωση της εξέτασης της προτεραιοποίησης των τύπων των κοινωνικών αξιών ανά τύπο αδικήματος. Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται τα σχετικά στοιχεία:

Πίνακας 3
Τύποι κοινωνικών αξιών νέων παραβατών ανά τύπο αδικήματος

	Κλοπή N = 31 M.O (T.A)	Ναρκοτικά N = 30 M.O (T.A)	Σωματική βλάβη N = 23 M.O (T.A)	Ληστεία N = 15 M.O (T.A)	Βία στα γήπεδα N = 13 M.O (T.A)	Άλλο N = 18 M.O (T.A)	F (5,124)	p
Συμμόρφωση	4,6 (1,0)	4,4 (1,2)	4,6 (1,1)	4,4 (1,0)	4,4 (1,2)	4,5 (1,2)	0,210	0,958
Παράδοση	3,4 (1,1)	3,0 (1,3)	3,5 (1,1)	2,4 (1,0)	3,1 (1,3)	2,9 (1,4)	1,788	0,120
Φιλανθρωπία	4,9 (0,8)	4,8 (0,6)	4,9 (0,7)	4,6 (0,8)	4,9 (0,7)	4,5 (0,9)	1,411	0,225
Παγκοσμότητα	4,4 (1,0)	4,5 (1,0)	4,5 (0,6)	4,1 (0,9)	4,7 (0,8)	4,5 (1,0)	0,798	0,553
Αυτοπροσδιορισμός	4,6 (0,8)	4,7 (0,7)	4,6 (0,7)	4,8 (0,6)	5,2 (0,7)	4,7 (0,9)	1,328	0,257
Παρώθηση	4,2 (1,5)	4,1 (1,3)	3,6 (1,5)	4,7 (0,9)	4,3 (1,3)	4,0 (1,6)	1,247	0,291
Ηδονισμός	5,0 (1,1)	5,0 (0,8)	4,7 (1,0)	5,2 (1,1)	4,7 (1,6)	5,1 (0,7)	0,697	0,627
Επίτευξη	4,4 (0,7)	4,4 (0,9)	4,6 (0,7)	4,5 (1,1)	4,1 (1,0)	4,4 (0,7)	0,530	0,753
Ισχύς	2,5 (1,3)	2,7 (1,1)	2,7 (1,0)	3,1 (1,3)	2,8 (1,2)	2,7 (1,3)	0,575	0,719
Ασφάλεια	4,4 (0,7)	4,3 (0,9)	4,5 (0,7)	4,0 (1,0)	4,2 (0,7)	4,3 ±0,8	0,645	0,666

Σε κάθε περίπτωση οι τύποι αξιών που συγκεντρώνουν την υψηλότερη βαθμολογία είναι ο ηδονισμός, η φιλανθρωπία και ο αυτοπροσδιορισμός. Αντίστοιχα, οι τύποι αξιών που συγκεντρώνουν την χαμηλότερη βαθμολογία είναι η παρώθηση, η παράδοση και η ισχύς. Δεν εντοπίζονται στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των διαφορετικών τύπων αδικημάτων.

4. Συζήτηση

Συνολικά, τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας είναι ικανοποιητικά, καθώς ανταποκρίνονται στους βασικούς της στόχους και επαληθεύουν σημαντικά τις προσδοκίες της. Ειδικότερα, όσον αφορά στις κοινωνικές αξίες των νέων παραβατών στόχος της έρευνας ήταν η διερεύνηση των τύπων των κοινωνικών αξιών που υιοθετούν οι νέοι παραβάτες στον ελληνικό χώρο υπό το πρίσμα της θέωρησης του S. Schwartz. Η ανάλυση ελάχιστων διαστημάτων ανέδειξε την ύπαρξη 10 διακριτών τύπων κοινωνικών αξιών σε πλήρη αντι-

στοιχία με το μοντέλο των κοινωνικών αξιών. Το συγκεκριμένο εύρημα επιβεβαιώνει τη θέση του Schwartz (2006a) και σχετικά ευρήματα διεθνών ερευνών (Bilsky & Koch, 2000) που υποστηρίζουν την καθολικότητα των συγκεκριμένων τύπων αξιών. Συνάμα, είναι ανάλογο με παλιότερα (Γεώργας και συν., 1992) και πρόσφατα (Parastylianos & Lampridis, 2012) ευρήματα από τον ελληνικό χώρο, υποδηλώνοντας αφενός μεν, ότι οι κοινωνικές αξίες, από τη στιγμή που διαμορφώνονται παραμένουν σταθερές στο χρόνο, αφετέρου δε, ότι οι νέοι παραβάτες δεν διαθέτουν διαφορετικό σύστημα αξιών σε σχέση με τον υπόλοιπο πληθυσμό, τάση που και η έρευνα των Μαγγανά & Λάζου (1997) αποτύπωσε.

Όσον αφορά στην προτεραιοποίηση των τύπων των κοινωνικών αξιών από τους νέους παραβάτες του δείγματος μας, βρέθηκε ότι τα άτομα αυτά τείνουν να θεωρούν ως πιο καθοδηγητικές αρχές στη ζωή τους τις αξίες του ηδονισμού, της φιλανθρωπίας και του αυτοπροσδιορισμού και να θεωρούν ως ελάχιστα καθοδηγητικές αξίες την ισχύ και την παράδοση. Το εύρημα αυτό είναι

αντίστοιχο με τα ευρήματα των ερευνών από τον ελληνικό (Papastylianou & Lampridis, 2012) αλλά και τον διεθνή χώρο (Schwartz, 2007) υπογραμμίζοντας ότι οι νέοι παραβάτες τείνουν να μην διαφέρουν στην προτεραιοποίηση των τύπων των κοινωνικών τους αξιών από άτομα που είναι περίπου στην ίδια ηλικία με εκείνους και δεν έχουν εκδηλώσει παραβατική συμπεριφορά. Με άλλα λόγια, ως προς το ζήτημα των κοινωνικών αξιών τα σχετικά ευρήματα της παρούσας έρευνας δείχνουν ότι οι νέοι παραβάτες είναι άτομα που όπως και οι συνομήλικοι τους βρίσκονται στο ξεκίνημα της ζωής τους και ενδιαφέρονται, πρωτίστως, να ικανοποιήσουν τις αισθήσεις τους, να ζήσουν έντονα, να βιώσουν συναισθήματα και να δοκιμάσουν νέες εμπειρίες (ηδονισμός), να συμβάλλουν στην διατήρηση ή/και ενίσχυση της ευημερίας εκείνων που θεωρούν δικών τους ανθρώπων (φιλανθρωπία), να είναι ανεξάρτητοι στη σκέψη και τη δράση τους, να δημιουργήσουν και να εξερευνήσουν τη ζωή (αυτοπροσδιορισμός). Παράλληλα, ενδιαφέρονται ελάχιστα να έχουν εξουσία σε ανθρώπους και πόρους ή να διαθέτουν κοινωνικό κύρος (ισχύς) καθώς και να διατηρήσουν τα πολιτισμικά ή θρησκευτικά ήθη και έθιμα της κοινωνίας (παράδοση).

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι ο Schwartz (2006β) εξετάζοντας διαχρονικά δεδομένα από περισσότερες από 75 χώρες του πλανήτη διατυπώνει την ίδια άποψη. Μάλιστα, προσεγγίζοντας συγκριτικά το συγκεκριμένο εύρημα σε σχέση με το αντίστοιχο περί των τύπων των κοινωνικών αξιών που τίθενται σε προτεραιότητα, τόσο των Papastylianou & Lampridis (2012), όσο και των Γεώργα και συν. (1992) φαίνεται ότι στην περίπτωση της Ελλάδας, η προτεραιοποίηση των τύπων των κοινωνικών αξιών, σε βάθος δύο δεκαετιών, παραμένει σημαντικά σταθερή. Ο Schwartz (2011) εξηγώντας την φύση της διαφορετικής προτεραιοποίησης των τύπων των κοινωνικών αξιών ανάλογα με την ηλικία και την φάση της ζωής των ατόμων, έχει υποστηρίξει ότι οι άνθρωποι τείνουν να επιζητούν αυτό που τους λείπει και να υποτιμούν αυτό που θεωρούν δεδομένο. Η δική μας ανάγνωση του πράγματος είναι ότι οι τύποι των κοινωνικών αξιών που οι νέοι άνθρωποι θέ-

τουν σε προτεραιότητα, είτε αυτοί είναι παραβάτες, είτε όχι, εκφράζει όχι αυτό που τους λείπει αλλά αυτό που θέλουν περισσότερο από τη ζωή τους στη συγκεκριμένη φάση ζωής. Δηλαδή, η προτεραιοποίηση εδώ είναι emphatic και όχι δηλωτική της απουσίας συγκεκριμένων καθοδηγητικών αρχών. Οι νέοι παραβάτες, όπως και οι υπόλοιποι νέοι, καθώς βρίσκονται στο κατώφλι της ενήλικης ζωής εστιάζουν σε ζητήματα που αφορούν τους ίδιους, διαπραγματεύονται τη σχέση τους με τον εαυτό και τον κοινωνικό τους κόσμο και προσπαθούν να αποκτήσουν τα απαραίτητα εφόδια για να δομήσουν αυτή τη σχέση.

Οι στατιστικά σημαντικές διαφορές που εντοπίζονται στους τύπους των κοινωνικών αξιών που νέοι άνδρες και νέες γυναίκες παραβάτες θέτουν σε προτεραιότητα επαληθεύει αντίστοιχα ευρήματα προηγούμενων ερευνών που καταθέτουν ανάλογες διαφοροποιήσεις ως προς τη μεταβλητή του φύλου (Struch, Schwartz, & van der Kloot, 2002). Το εύρημα αυτό ενισχύει ακόμη περισσότερο την άποψη που διατυπώθηκε νωρίτερα ότι οι νέοι παραβάτες δεν διαφέρουν από τους υπόλοιπους νέους ανθρώπους ως προς τη δομή των κοινωνικών τους αξιών και τους συγκεκριμένους τύπους που θέτουν σε προτεραιότητα. Αξιοπρόσεκτη είναι η τάση των γυναικών να αξιολογούν υψηλότερα από τους άνδρες τον τύπο του αυτοπροσδιορισμού, τάση που μπορεί να ερμηνευθεί ως ένδειξη ενός έντονου αιτήματος από την πλευρά των γυναικών για ανεξάρτητη πορεία και διεκδίκηση αυτόνομης δημιουργίας. Σε ανάλογη διαπίστωση καταλήγουν και οι Schwartz & Rubel-Lifehitz, (2009) σημειώνοντας, μάλιστα, ότι οι διαφορές στην προτεραιοποίηση των τύπων των κοινωνικών αξιών ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες είναι το πιο συχνό και το πιο ισχυρό εύρημα των σχετικών ερευνών, πράγμα που κατά τη γνώμη τους αποδίδεται στην κοινωνικοποίηση του ρόλου του φύλου.

Παρά τις προσδοκίες μας για την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφοροποιήσεων στους τύπους των κοινωνικών αξιών που τίθενται σε προτεραιότητα ως προς τη μεταβλητή του μορφωτικού επιπέδου, κάτι τέτοιο δεν επαληθεύτηκε. Ανεξάρτητα από την εκπαιδευτική βαθμίδα στην

οποία φοίτησαν ή φοιτούν οι νέοι παραβάτες του δείγματός μας, η προτεραιοποίηση των τύπων των κοινωνικών τους αξιών ήταν ανάλογη με εκείνη που βρέθηκε για το σύνολο του δείγματος. Αντίστοιχα ήταν και τα ευρήματα στην περίπτωση που εξετάσαμε την προτεραιοποίηση των τύπων των κοινωνικών αξιών ανά τύπο αδικήματος. Μια πιθανή ερμηνεία είναι ότι οι κοινωνικές αξίες συνιστούν ευρύτερες εννοιολογικές κατασκευές που είναι βαθιά ριζωμένες στο ιδεολογικό σύστημα των ατόμων με συνέπεια να μην παρατηρούνται διαφοροποιήσεις στη δομή και το περιεχόμενό τους σε συνάρτηση με μεταβλητές που δεν διαχωρίζουν σημαντικά ποιοτικά τα άτομα (βλ. σχετικά και Roccas, Schwartz & Amit, 2010). Επιπρόσθετα, μια ακόμη πιθανή ερμηνεία μπορεί να αφορά στο γεγονός ότι τα άτομα αυτά καθώς στιγματίζονται από πολύ νωρίς ως παραβάτες τείνουν να αναπτύσσουν μια ορισμένη νοοτροπία απέναντι στη ζωή, τους στόχους και τις προτεραιότητές τους η οποία διαπερνά τα μέλη της συγκεκριμένης ομάδας των νέων παραβατικών ατόμων και επικρατεί ιδεολογικά, με αποτέλεσμα όχι μόνο η δομή, αλλά και η προτεραιοποίηση των τύπων των κοινωνικών αξιών να είναι κοινή, ανεξάρτητα από το μορφωτικό επίπεδο ή τον τύπο αδικήματος (Winfree & Abadinsky, 2010). Άλλωστε, σύμφωνα με τη θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας (Tajfel & Turner, 1986) όταν τα άτομα αντιλαμβάνονται ότι μια πτυχή της κοινωνικής του ταυτότητας έχει τρωθεί εφαρμόζουν μια σειρά από στρατηγικές για την αντιμετώπιση αυτής της δυσάρεστης κατάστασης, μια εκ των οποίων είναι η αύξηση της ταύτισης με την ομάδα-στόχο, η αποδοχή των κανόνων της και η ενίσχυση της εσω-ομαδικής μεροληψίας (Blanz και συν., 1998). Πάντως, αν υποθεθεί ότι κάτι τέτοιο ισχύει, τότε το κίνητρο της πρόταξης των συγκεκριμένων τύπων κοινωνικών αξιών, ως των πιο καθοδηγητικών στη ζωή τους, δεν μοιάζει να είναι ο τονισμός της διαφορετικότητας, αλλά η προσπάθεια επίταξης της ομοιότητας με τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας, πράγμα που ο Dreikus (1962) και ο Kaplan (1975, 1980) προτείνουν ως αποτέλεσμα της προσπάθειας μείωσης της απόστασης από την κοινωνία και ελάττωσης του αισθήματος της κοινωνικής απομόνωσης.

Ωστόσο, καθώς η παρούσα έρευνα έχει χαρακτηριστήρα διερευνητικό οι συγκεκριμένες ερμηνείες, αν και ευλογοφανείς επιστημονικά, δεν είναι βέβαιο ότι διαθέτουν σημαντική ισχύ αφού δεν έχουν αποδειχτεί ερευνητικά στη μελέτη του συγκεκριμένου πληθυσμού με εστίαση στις κοινωνικές του αξίες. Αυτή είναι, ίσως, μια από τις αδυναμίες της. Ενώ αποτυπώνει ερευνητικά την δομή και την προτεραιοποίηση των κοινωνικών αξιών των νέων παραβατικών, δεν προχωρά ένα βήμα πιο πέρα ώστε να εξετάσει παραμέτρους όπως, η κοινωνική τους ταυτότητα και η σχέση των νέων παραβατικών (κοινωνικοποιημένων και υπο-κοινωνικοποιημένων) στο δίπολο εσω-ομάδα/εξω-ομάδα, προκειμένου να παρέχει μια πιο σταθερή εξήγηση σχετικά με τους παράγοντες που ορίζουν τη δομή των κοινωνικών τους αξιών. Υπό αυτή τη λογική, θεωρίες όπως αυτές του υπο-πολιτισμού της βίας και τεχνικές διαχείρισης της ταυτότητας όπως εκείνες της εξουδετέρωσης ή ουδετεροποίησης ενταγμένες σε ένα πλαίσιο ποιοτικής ερευνητικής προσέγγισης να προσφέρουν σημαντικές πληροφορίες και εξηγήσεις του υπό μελέτη ζητήματος (βλ. σχετικά Βιδάλη, 2013). Επίσης, η παρούσα έρευνα εστιάζει την προσοχή της στα άτομα που έχουν παραπεμφθεί στη δικαιοσύνη, έχουν χαρακτηριστεί ως παραβάτες και τελούν υπό αναμορφωτικά μέτρα και δεν συμπεριλαμβάνει και άλλους τύπους παραβατικής συμπεριφοράς (βλ. σχετικά την τυπολογία της Μπεζέ, 1991) ή άλλες μορφές παραβατικής συμπεριφοράς όπως για παράδειγμα η σχολική παραβατικότητα, η παραβατικότητα στο Διαδίκτυο και η παραβατικότητα που έχει τύχει σφραγιστικών μέτρων (Πετρόπουλος & Παπαστυλιανού, 2001, Νόβα-Καλτσούνη, 2001). Μία μελλοντική ερευνητική προσπάθεια θα ήταν χρήσιμο να συμπεριλάβει και άλλες μορφές προβατικής συμπεριφοράς προκειμένου να διερευνηθεί η πιθανότητα ύπαρξης ή μη σχετικών διαφοροποιήσεων.

Αυτές είναι ορισμένες από τις υποθέσεις που θα μπορούσαν κάλλιστα να αποτελέσουν το αντικείμενο μελλοντικών ερευνών. Η παρούσα έρευνα εκπληρώνοντας τον βασικό της στόχο, την προκαταρκτική διερεύνηση, δηλαδή, υπό το πρίσμα μιας κοινωνικο-ψυχολογικής προσέγγισης της δο-

μής και του περιεχομένου των κοινωνικών αξιών των νέων παραβατών στον ελληνικό χώρο, θέτει τις βάσεις για την πιο εστιασμένη μελέτη ενός ζητήματος που μοιάζει να έχει αξιόλογες ερευνητικές προοπτικές.

Βιβλιογραφία

- Βιδάλη, Σ. (2013). *Εισαγωγή στην εγκληματολογία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Bilsky, W. & Koch, M. (2000). *On the content and structure of values: universals or methodological artefacts?* Paper presented at the Fifth International Conference on Logic and Methodology, Cologne, Germany.
- Blanz, M., Mummendey, A., Mielke, R. & Klink, A. (1998). Responding to negative social identity: A taxonomy of identity management strategies. *European Journal of Social Psychology*, 28, 697-729.
- Γεώργας, Δ., Χριστακοπούλου, Σ., Μυλωνάς, Κ., & Schwartz, S. H. (1992). Καθολικές αξίες: Ελληνική πραγματικότητα. *Ψυχολογικά θέματα*, 5 (1), 7-25.
- Γιαννοπούλου, Ι. Γ., Τσομπάνογλου, Γ. Ο. (2003). *Νεανική παραβατικότητα στην Ελλάδα*. Ανακοίνωση στο 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Παιδοψυχιατρικής, Αθήνα.
- Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Α. (1984). *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Dreikurs, R. (1962). *Prevention and Correction of Juvenile Delinquency*. Alfred Adler Institute, New York.
- Φαρσεδάκης Ι. (2005). *Παραβατικότητα και κοινωνικός έλεγχος των Ανηλίκων*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Feldman, R. S. (2010). *Εξελικτική ψυχολογία – Διαβίωση ανάπτυξη*, (Επιμ. Η. Γ. Μπεζεβέγκης). Αθήνα: Gutenberg.
- Green, E. G. T., Deschamps, J-C., & Paez, D. (2005). Variation of individualism and collectivism within and between 20 countries: A typological analysis. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36, 321-339.
- Guttman, L. (1968) A general nonmetric technique for finding the smallest coordinate space for a configuration of points. *Psychometrika*, 33, 469-506.
- Hudak, M. A., Andre, J., & Allen, R. O. (1980). Delinquency and social values: Differences between delinquent and non delinquent adolescents. *Youth and Society*, 11 (3), 390-403.
- Kaplan, H. B. (1975). *Self Attitudes and Deviant Behavior* Goodyear Publishing, Pacific Palisades, Calif.
- Kaplan, H. B. (1980). *Deviant Behavior in Defense of Self* Academic Press, New York.
- Kluckhohn, C.K. (1951). Values and value orientations in the theory of action. In T. Parsons & E. A. Shils (Eds.), *Toward a general theory of action* (pp. 388-433). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Κουράκης, Ν. (1999). *Έφηβοι παραβάτες και κοινωνία. Θεμελιώδεις αξίες, θεσμοί και νεανική παραβατικότητα στην Ελλάδα*. Αθήνα-Κομοτηνή: Σακούλα..
- Κουράκης, Ν. (2000). Παραβατικότητα εφήβων και αξίες στη σύγχρονη Ελλάδα. Στο Ν. Πετρόπουλος & Α. Παπαστυλιανού (επιμ.), *Προκλήσεις στη σχολική κοινότητα: Έρευνα και παρέμβαση* (σ. 74-98). Αθήνα: ΥΠΕΠΘ-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Μπεζέ, Λ. (1991). *Έφηβοι*. Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκουλα.
- Νόβα-Καλτσούνη, Χ., (2001). *Μορφές Αποκλίνουσας Συμπεριφοράς στην Εφηβεία*. Αθήνα: Gutenberg.
- Oberwittler, D. (2004). A Multilevel Analysis of Neighbourhood Contextual Effects on Serious Juvenile Offending: The Role of Subcultural Values and Social Disorganization. *European Journal of Criminology*, 1 (2), 201-235.
- Papastylianou, D., & Lampridis, E., (2012). *Social values of Greek early adults: An investigation in terms of individualism and collectivism*. Paper presented in the 13th Biennial Conference of the European Association for Research on Adolescence, Spetses, Greece.
- Πετρόπουλος, Ν., & Παπαστυλιανού, Α. (2001). *Μορφές επιθετικότητας, βίας και διαμαρτυρίας στο σχολείο (γενειοσυργοί παράγοντες και επιπτώσεις)*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Roccas, S., Schwartz, S. H., & Amit, A. (2010). Personal value priorities and national identification. *Political Psychology*, 31, 393-419.

- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: Free Press.
- Ros, M., Schwartz, S. H., & Surkiss, S. (1999). Basic Individual values, work values, and the meaning of work. *Applied Psychology: An International Review*, 48, 49-71.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theory and empirical tests in 20 countries. In M. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, vol. 25 (pp. 1-65). New York: Academic Press.
- Schwartz, S. H. (1994). Beyond Individualism/Collectivism: New cultural dimensions of values. In U. Kim, H.C. Triandis, C. Kagitcibasi, S-C. Choi, & G. Yoon (Eds.), *Individualism and collectivism: Theory, method and applications* (pp. 85-119). Newbury Park, CA: Sage.
- Schwartz, S. H. (2006a). Les valeurs de base de la personne: Théorie, mesures et applications. *Revue Française de Sociologie*, 47, 249-288.
- Schwartz, S. H. (2006β). A theory of cultural value orientations: Explication and applications. *Comparative Sociology*, 5, 137-182.
- Schwartz, S. H. (2007). Value orientations: Measurement, antecedents and consequences across nations. In R. Jowell, C. Roberts, R. Fitzgerald & G. Eva (Eds). *Measuring attitudes cross-nationally: Lessons from the European Social Survey* (pp. 161-193). London: Sage.
- Schwartz, S. H. (2010). Basic values: How they motivate and inhibit prosocial behavior. In M. Mikulincer & P. Shaver (Eds.), *Prosocial motives, emotions, and behavior: The better angels of our nature* (pp.221-241). Washington DC: American Psychological Association Press.
- Schwartz, S. H. (2011). Studying values: Personal adventures, future directions. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 42, 307-319.
- Schwartz, S. H., & Bardi, A. (1997). Influences of adaptation to communist rule on value priorities in Eastern Europe. *Political Psychology*, 18, 385-410.
- Schwartz, S. H., & Bardi, A. (2001). Value hierarchies across cultures: Taking a similarities perspective. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 32, 268-290.
- Schwartz, S. H., & Boehnke, K. (2004). Evaluating the structure of human values with confirmatory factor analysis. *Journal of Research in Personality*, 38, 230-255.
- Schwartz, S. H., & Huismans, S. (1995). Value priorities and religiosity in four Western religions. *Social Psychology Quarterly*, 58, 88-107.
- Schwartz, S. H., & Rubel, T. (2005). Sex differences in value priorities: Cross-cultural and multi-method studies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89, 1010-1028.
- Schwartz, S. H., & Rubel-Lifschitz, T. (2009). Cross-national variation in the size of sex differences in values: Effects of gender equality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97, 171-185.
- Smith, P. B., & Schwartz, S. H. (1997). Values. In J. W. Berry, M. H. Segall & C. Kagitcibasi (Eds.), *Handbook of cross-cultural psychology*, Vol. 3, 2nd Edition (pp. 77-118). Boston: Allyn & Bacon.
- Struch, N., Schwartz, S. H., van der Kloot, W. A. (2002). Meanings of basic values for women and men: A cross-cultural analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 16-28.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behavior. In S. Worchel & W. G. Austin (Eds.), *Psychology of Intergroup Relations*. Chicago: Nelson-Hall.
- Winfrey, T. L., & Abadinsky, H. (2010). *Understanding crime: Essentials of criminological theory* (3rd edition). Belmont, California: Wadsworth.
- Zieman, G. L., & Bemson, G. P. (1983). Delinquency: The role of self-esteem and social values. *Journal of Youth and Adolescence*, 12 (6), 489-500.

Social values of juvenile delinquents: An exploratory study

ΕΦΘΥΜΙΟΣ ΛΑΜΠΡΙΔΙΣ¹

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΙ ΔΕΛΑΒΕΚΟΥΡΑ²

ABSTRACT

The present, exploratory, study aims to investigate the social values of juvenile delinquents under the light of the social values theory proposed by S. Schwartz. Its main objectives are: First, to examine the structure of social values of juvenile delinquents. Second, to highlight possible relations between social values priorities and a number of demographic variables such as gender, educational level and type of crime. For this reason juvenile delinquents (N = 130) which are under probation completed a self-reported questionnaire composed of the Social Values Survey (SVS, Schwartz, 1992) and a form of demographic data. Smallest space analysis revealed 10 distinct value types, equivalent to those proposed by Schwartz's model. Value types of benevolence, hedonism and self-direction were found to be of highest priority, whereas value types such as power and tradition were found to be the less guiding principles in our participants' lives. Statistically significant differences were detected with respect to gender and not with respect to educational level and type of crime. In every case the prioritization of value types was the same. This particular finding taken together with relative findings regarding social values in Greece pinpoints that juvenile delinquents share common values and value priorities with non delinquents of similar age.

Keywords: Social values, juvenile delinquents, delinquency.

1. *Address:* Assistant Professor of Social Psychology, Department of History and Ethnology, Democritus University of Thrace, 1, P. Tsaldari Street, 69 100. Tel.: +30 25310 39478, E-mail: elamrid@he.duth.gr

2. *Address:* Secondary School teacher, 8, Kokkinou Street, Ano Patisia – 11141 Athens. E-mail: kdelavekoura@yahoo.gr